

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 416/2017-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 31. augusta 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], zastúpenej MST PARTNERS, s. r. o., Laurinská 3, Bratislava, v mene ktorej koná JUDr. Martin Timcsák, vo veci namietaného porušenia jej základného práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako i práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 8 NcC 49/2015 z 30. novembra 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČIA] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. marca 2016 doručená sťažnosť [REDAKČIA] (ďalej len „sťažovateľka“), v ktorej namietala porušenie svojho základného práva domáhať sa svojho práva na nezávislom

a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako i práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 NcC 49/2015 z 30. novembra 2015 (ďalej aj „namietané uznesenie“).

2. Sťažovateľka v sťažnosti uviedla:

„Dňa 20.12.2013 podali [REDAKOVANÉ] ako žalobca v 1. rade a [REDAKOVANÉ] ako žalobca v 2. rade proti sťažovateľke ako žalovanej na Okresnom súde Martin žalobu o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Konanie je vedené na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 9C/340/2013...

Dňa 26.10.2015 podala sťažovateľka návrh podľa § 14 a nasl. OSP na vylúčenie sudkyne [REDAKOVANÉ] z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci. Návrh odôvodnila tým, že sa dozvedela o skutočnostiach, ktoré u nej vzbudzujú podozrenie o nezaujatosti a nestrannosti sudkyne pre nadštandardné kolegiálne a priateľské vzťahy k matke žalobcu v 1. rade, ktorá viac ako 20 rokov pracuje na Okresnom súde Martin. Zároveň poukázala na to, že v určitých súdnych konaniach, ktoré predchádzali predmetnému konaniu a súviseli s ním, boli z dôvodu osobných alebo pracovných vzťahov k matke žalobcu v 1. rade vylúčení z prejednávania a rozhodovania všetci sudcovia Okresného súdu Martin a vec bola prikázaná na ďalšie konanie Okresnému súde Ružomberok...

Uznesením zo dňa 30.11.2015 sp. zn. 8NcC/49/2015 Krajský súd v Žiline návrhu sťažovateľky nevyhovel a rozhodol, že sudkyňa JUDr. Miriam Štillová nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci. Z odôvodnenia predmetného uznesenia vyplýva, že krajský súd vychádzal z vyjadrenia sudkyne JUDr. Štillovej, ktorá uviedla, že sa vo veci necíti byť zaujatá, že matku žalobcu v 1. rade pozná, keďže pracujú na jednom pracovisku, ale nie je medzi nimi osobný ani kolegiálny vzťah. Krajský súd v uznesení ďalej konštatoval, že zistil, že uznesením zo dňa 24.10.2006 sp. zn. 8NcC/55/2006 Krajský súd v Žiline vylúčil všetkých sudcov Okresného súdu Martin vrátane zákonnej sudkyne JUDr. Miriam Štillovej z prejednávania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 7C/286/2005, ktorá uviedla, že sa vo veci cíti zaujatá a osobne sa pozná s matkou žalobcu

p. [REDACTED] Uviedol však, že na toto vylúčenie JUDr. Štillovej z prejednávania a rozhodovania veci, v ktorej bol účastníkom žalobca v 1. rade, neprihliadol vzhľadom na dobu, ktorá od tohto rozhodnutia uplynula. Za rozhodujúce v predmetnej veci považoval aktuálne vyjadrenie sudkyne, že sa necíti zaujatá a údajné bližšie nekonkretizovanie namietaného vzťahu sťažovateľkou, ktoré, podľa nadriadeného súdu, nenasvedčuje vytvoreniu takého vzťahu sudkyne k matke žalobcu v 1. rade, pre ktorý by bol dôvod ju z prejednávania a rozhodovania veci vylúčiť. Na záver konštatoval, že skúmajúc subjektívne aj objektívne hľadiská nestrannosti nezistil naplnenie predpokladov v zmysle ust. § 14 ods. 1 OSP zakladajúcich pochybnosť o nezaujatosti sudkyne určenej rozvrhom práce k prejednaní a rozhodovaniu tejto veci...

Sťažovateľka si dovoľuje dať do pozornosti ústavného súdu aj ďalšie rozhodnutie Krajského súdu v Žiline, ktorým vylúčil všetkých sudcov Okresného súdu Martin pre ich zaujatosť vo vzťahu k účastníkovi [REDACTED] (išlo o vec vedenú pod sp. zn. 11C/186/05). Išlo o uznesenie zo dňa 28.11.2005 sp. zn. 23NcC/59/05. V odôvodnení tohto uznesenia krajský súd vyslovil, že všetci sudcovia Okresného súdu Martin vo svojich vyjadreniach zhodne uviedli, že sa cítia byť vo veci zaujatí, pretože navrhovateľ v 1. rade je synom súdnej tajomníčky [REDACTED], ktorá pracuje na Okresnom súde Martin a s ktorou sú v dlhoročnom priateľskom vzťahu.“

3. Sťažovateľka s napadnutým uznesením krajského súdu nesúhlasí, považuje ho za nesprávne a namieta, že krajský súd sa nedostatočne zaoberal skúmaním nestrannosti konajúcej sudkyne JUDr. Miriam Štillovej, keď neskúmal a nevyhodnotil objektívne hľadisko jej nestrannosti, čím porušil základné právo sťažovateľky domáhať sa svojho práva na nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

4. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„... Základné právo sťažovateľky domáhať sa svojho práva na nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy..., podľa čl. 36 ods. 1 Listiny... a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Žiline zo dňa 30.11.2015 sp. zn. 8NcC/49/2015 porušené boli.

Uznesenie Krajského súdu v Žiline zo dňa 30.11.2015 sp. zn. 8NcC/49/2015 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Sťažovateľke priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 363,79 EUR... “

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

6. Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

7. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (čl. 36 ods. 1 listiny) sa každý môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo... prejednaná nezávislým a nestranným súdom..., ktorý rozhodne o jeho občianskych právach a záväzkoch.

8. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci (v tomto prípade krajského súdu) nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán (všeobecný súd) porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

9. Sťažovateľka v konaní pred ústavným súdom namietala porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorému malo dôjsť v dôsledku toho, že krajský súd nerozhodol v súlade s jej návrhom o vylúčení zákonnej sudkyne z prerokovania a rozhodnutia jej veci napriek tomu, že v predmetnom konaní existovala dôvodná pochybnosť o zaujatosti zákonnej sudkyne pre nadštandardné kolegiálne a priateľské vzťahy k matke žalobcu v 1. rade, ktorá viac ako 20 rokov pracuje na Okresnom súde Martin.

10. Ústavný súd konštatuje, že v posudzovanej veci (rozhodovanie o námietke zaujatosti) nebola vylúčená právomoc všeobecných súdov. V právomoci ústavného súdu zostalo následne iba posúdiť, či účinky výkonu právomoci krajského súdu v súvislosti s jeho rozhodnutím o sťažovateľkinej námietke zaujatosti sú zlučiteľné s označeným čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

11. Krajský súd namietaným uznesením o sťažovateľkinej námietke zaujatosti rozhodol, že „sudkyňa Okresného súdu Martin JUDr. Miriam Štillová nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania vecí vednej na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 9 C 340/2016“ (ide o konanie o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, pozn.). V relevantnej časti odôvodnenia svojho rozhodnutia na strane 3 a 4 po opísaní konkrétnych dôvodov na vylúčenie zákonnej sudkyne v návrhu sťažovateľky a obsahu vyjadrenia zákonnej sudkyne k nemu (strana 1 až 2) citoval najprv ustanovenie § 14 ods. 1

Občianskeho súdneho poriadku (platného a účinného právneho predpisu v čase jeho rozhodovania na strane 3) a ďalej konštatoval:

„Sudcov pomer k účastníkom alebo k ich zástupcom môže byť založený predovšetkým príbuzenským alebo jemu obdobným vzťahom (viď osoby blízke podľa § 116 Občianskeho zákonníka), ktorému na roveň v konkrétnom prípade môže byť vzťah priateľský, či naopak zjavne nepriateľský. Do úvahy prichádza i vzťah ekonomickej závislosti.

Konkrétny záver o takomto vzťahu treba vždy vyvodiť z posúdenia okolností konkrétneho prípadu....

Oboznámiac sa s obsahom vznesenej námietky, spisu okresného súdu a hodnotiac aj vyjadrenie sudkyne krajský súd dospel k záveru, že nie sú splnené podmienky stanovené v ust. § 14 ods. 1 O. s. p. pre jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci.

Z vyjadrenia sudkyne nevyplýva, že by mala vzťah k účastníkom konania, či ich zástupcom alebo k veci. Napokon to netvrdí ani samotná žalovaná. Táto namieta sprostredkovaný vzťah sudkyne k matke žalobcu 1/. Podľa vyjadrenia sudkyne matku žalobcu 1/ síce pozná nakoľko pracujú na rovnakom pracovisku, ale v rôznych oddeleniach.

Nie je však medzi nimi osobný ani kolegiálny vzťah. Keďže žalovaná v námietke zaujatosti tvrdiace nadštandardné kolegiálne priateľské vzťahy sudkyne ku matke žalobcu 1/ bližšie nekonkretizovala, nadriadený súd na jej tvrdenia len všeobecného charakteru neprihliadol. Totiž skutočnosť, že sudkyňa pozná matku žalobcu 1), ktorá pracuje na okresnom súde nie je bez ďalšieho spôsobilá objektívne vyvolať pochybnosti o nezaujatosti dotknutej sudkyne. Okrem toho žalovaná uviedla, v určitých konaniach, ktoré predchádzali súčasnemu konaniu a mali s ním súvis, mali byť všetci sudcovia Okresného súdu Martin vylúčení a vec bola prikázaná na ďalšie konanie inému okresnému súde. K uvedenému nadriadený súd uvádza, že žalovaná taktiež bližšie neoznačila ňou uvádzané konania. Napriek tomu nadriadený súd zistil, že Krajský súd v Žiline uznesením č. k. 8NcC/55/2006-95 zo dňa 24.10.2006 vylúčil všetkých sudcov Okresného súdu Martin vrátane zákonnej sudkyne JUDr. Miriam Štillovej z prejednávania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 7C/286/2005, pričom sudkyňa vo veci uviedla, že sa cíti zaujatá, osobne sa pozná s matkou žalobcu p. [REDAKOVANÉ] ktorá je pracovníčka Okresného súdu Martin. Uznesením sp. zn. 10Nc/91/2008 z 09.01.2009 boli síce vo veci sp. zn. 8C/223/2008 takmer všetci sudcovia Okresného súdu v Martine vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci

avšak o sudkyňi JUDr. Miriam Štillovej nebolo rozhodnuté. V tejto veci (sp. zn. 9C/340/2015) sudkyňa v rámci vyjadrenia dňa 12.03.2014 (č. l. 37 spisu) uviedla, že sa vo veci necíti byť zaujatá. Nadriadený súd na skutočnosť, že sudkyňa bola v r. 2006 vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci neprihliadol vzhľadom na dobu, ktorá od tohto rozhodnutia uplynula (9 rokov). Za rozhodujúce považoval totiž aktuálne vyjadrenie zákonnej sudkyne a bližšie nekonkretizovanie namietaného vzťahu žalovanou, ktoré nenasvedčuje vytvoreniu takého vzťahu k matke žalobcu 1/, pre ktorý by bol dôvod ju z prejednávania a rozhodovania veci vylúčiť.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti, nadriadený súd poukazuje na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O. s. p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd ako aj čl. 48 ods. 1 Ústavy SR). Treba preto trvať na tom, že sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci možno skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré však v danom prípade neboli zistené.

Krajský súd skúmajúc subjektívne aj objektívne hľadiská neustrannosti nezistil naplnenie predpokladov v zmysle ust. § 14 ods. 1 O. s. p. zakladajúcich pochybnosť o nezáujatosti sudkyne určenej rozvrhom práce k prejednaníu a rozhodnutiu k tejto veci. Námietku zaujatosti vznesenú žalovanou nepovažoval preto za dôvodnú a rozhodol tak, že sudkyňa Okresného súdu Martin JUDr. Miriam Štillová nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 9C/340/2013. Nakoľko krajský súd rozhodol o nevyvylúčení zákonnej sudkyne, nerozhodoval o vylúčení ostatných sudcov Okresného súdu Martin z prejednávania a rozhodovania veci. “

12. Vychádzajúc z uvedeného odôvodnenia a námietok sťažovateľky ústavný súd konštatuje, že základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je v občianskom súdnom konaní zabezpečené inštitútom vylúčenia sudcu z jej ďalšieho prejednávania a rozhodnutia pre zaujatosť (§ 12 až § 16 Občianskeho súdneho poriadku v rozhodnom čase). Z uvedeného dôvodu možno sudcu vylúčiť buď na návrh účastníka súdneho konania, alebo na základe návrhu samotného sudcu. O návrhoch oprávnených subjektov na vylúčenie sudcov rozhodujú nadriadené súdy v senátoch.

13. Obsahom základného práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je však povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb (t. j. samotného sudcu, ktorý podal takýto návrh podľa § 15, resp. účastníka súdneho konania, ktorý podal návrh podľa § 15a Občianskeho súdneho poriadku) a vylúčiť nimi označeného sudcu(ov) z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prerokovávanía a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (napr. I. ÚS 73/97, I. ÚS 4/98, I. ÚS 27/98).

14. Podľa čl. 141 ods. 1 ústavy v Slovenskej republike vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné súdy. Základom nezávislosti a nestrannosti súdu je docieľiť právnu istotu, že práve súdy sú tými orgánmi štátu, ktoré poskytnú účinnú a nespochybniteľnú ochranu práva. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem jeho nezávislosti je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Podľa názoru ESLP sa subjektívna stránka nestrannosti sudcu týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne ich zástupcom. Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania.

15. V predmetnom prípade zákonná sudkyňa námietke zaujatosti uviedla, že *„sa vo veci necíti byť zaujatá vzhľadom na pomer k veci, účastníkom alebo k ich zástupcom. Čo sa týka vzťahu k matke žalobcu I/, ktorá má byť zamestnankyňou Okresného súdu Martin, nie je s ňou ani v osobnom, ani v kolegiálnom vzťahu, nakoľko ona pracuje na civilnom oddelení. Matka žalobcu I/ pracuje na trestnom oddelení. Netykajú si, nie sú v kamarátskom vzťahu. V predmetnom konaní sa už raz vyjadrila z dôvodu, že vec bola pôvodne pridelená JUDr. Iligovej, ktorá sa vo veci cítila zaujatá, nakoľko bola v osobnom a kamarátskom vzťahu s matkou žalobcu I/. Ona sa v tej veci vyjadrila, že sa necíti byť zaujatá (č. 1. 37 spisu). Na uvedenom zotrváva. Poukázala na to, že má viaceré konania,*

v ktorých vystupuje žalobca 1/ a taktiež sa v týchto konaniach necítila byť vo veci zaujatá. Veci riadne prejedнала a rozhodla.“.

16. Vnútorne pocity sudkyne o svojej nestrannosti a nezávislosti k prejednávanej veci a k účastníkom konania, prípadne ich zástupcom je potrebné akceptovať a predpokladať, ak sa nepreukáže opak, že nezakladajú dôvod jej predpojatosti. Z objektívneho hľadiska sa v danej veci snažila spochybnit' nestrannosť zákonnej sudkyne primárne sťažovateľka, ktorej argumenty týkajúce sa pochybnosti o nestrannosti sudkyne boli síce podstatné, ale nie však zásadné pre rozhodnutie o jej zaujatosti, pretože v okolnostiach veci nebol preukázaný ani blízky priateľský, resp. kolegiálny vzťah žalobcu, resp. jeho matky vo vzťahu k zákonnej sudkyňi.

17. Navyše, sťažovateľka svoje námietky na vylúčenie zákonnej sudkyne vo svojom návrhu z 23. októbra 2015, ako to uvádza v samotnej sťažnosti adresovanej ústavnému súdu, pred tým rovnako neodôvodnila (nepredniesla tie isté argumenty vo svojom návrhu, ktorý priložila k svojej sťažnosti aj ústavnému súdu, pozn.), čo jej vytkol aj krajský súd (pozri bod 11), a preto sa im ústavný súd bližšie nevenoval. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatuje, že nezistil existenciu priamej príčinnej súvislosti medzi namietaným uznesením krajského súdu a základným právom sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto jej sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú (bod 8) .

18. Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľky nastolenými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. augusta 2017